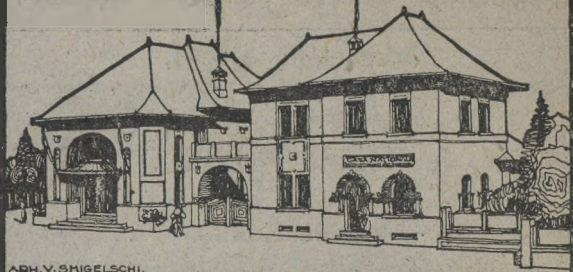

123502

PROIECT DE
CASA NATIONALA

ADH. V. SMIGELSKI.

BIBLIOTECA POPORALA A „ASOCIATIUNII“
BCU Cluj / Central University Library Cluj

Anul XV. Nr. 132. Decembrie 1925.

SNOAVE, CHIUITURI, POVESTIRI

adunate de

ANDREIU BÂRSEANU,

cu o biografie a fostului pre-
sedinte al „Astrei“.

.....
Editura „Asociațiunii“, Sibliu Strada Șaguna 6.

Prețul 5 Lei.

„ASOCIAȚIUNEA pentru literatura română și cultura poporului român“.

Intemeiată la 1861.

PREȘEDINTE DE ONOARE:
M. S. Regele FERDINAND I.

Prezident activ:
Vasilie Goldiș.

Vice-prezident I.:
Dr. Oct. Russu.

Vice-prezident II.:
Dr. Gh. Preda.

Comitetul central al „Asociațiunii“ numără 50 de
fruntași din toate păturile societății românești.

**— E de datoria fiecărui bun
Român să sprijinească „Aso-
ciațiunea“ abonând publicațiile
ei și inseriindu-se de membru.**

Taxele de membru sunt următoarele:

Membru fondator al Casei Naționale, odată pentru totdeauna.	Lei 5000—
Membru fondator al „Asociațiunii“, odată pentru totdeauna.	„ 1000—
Membru pe viață al „Asociațiunii“, odată pentru totdeauna.	„ 500—
Membru activ al „Asociațiunii“, anual	„ 50—
Membru ajut. al „Asociațiunii“, anual	„ 10—

133502

650719

PROIECT DE A
CASA NAȚIONALĂ

ADH. V. SHIGELSKI.

BIBLIOTECA POPORALĂ A „ASOCIAȚIUNII“

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Anul XV. Nr. 132. Decembrie 1925.

SNOAVE, CHIUITURI, POVESTIRI

adunate de

ANDREIU BÂRSEANU,

cu o biografie a fostului pre-
ședinte al „Astreii“.

.....
Editura „Asociațiunii“, Sibiu Strada Șaguna 6.

Viața unui om curat: Andreiu Bârseanu.

Lăsați-ne să ne despovăram sufletul în zilele noastre de dihonie, ascultând vești și gânduri despre viața unui om într'adevăratul înțeles al cuvântului.

A fi „om“ în zilele de după războiu e greu lucru. Sunt prea multe ademenirile, e prea răspândită stricăciunea pe lume, zeflemeaua, bătaia de joc spurcată, e prea împărășiată, ca o pecingine, în tot locul — încât a te împotrivi și a sta drept în marea vijelie e o mare îndrăsneală, dar și o dovadă de suflet de aur.

Seriind rândurile de față ne apare înaintea ochilor sufletești fostul cârmaci al „Astrei“ noastre, Andreiu Bârseanu, fiindcă de el este vorba, și căutătura lui liniștită, caldă, ne îndeamnă, chiar și de după mormânt, să răspândim grăuntele de bun-simț în pături cât mai largi.

Nu se poate, ne zicem, nu se poate că țaran român, care va ceti această cărțuție, să nu priceapă cât de curată, cât de nobilă, cât de vrednică de laudat a fost viața fostului

președinte al „Astrei“ noastre și nu este cu puțință ca zimbetul, râsetul curat, cunoștințele frumoase din aceste pagini să nu prindă bine familiilor românești dela țară.

Avem trebuință de sfetnici, acum, când par'că toate iesmele iadului și-au dat întâlnire pe pământ — și unul, care a știut ce a propovăduit, unul, care a *cântărit* vorba și n'a aruncat-o, cum o aruncă atâția în zilele noastre, a fost Andreiu Bârseanu.

Trăim în epoca, în vârsta „democrației“. „Demos“ pe greșește însemnează popor. *Va-să-zică*: vârsta, în care poporul să aibă drepturi după vrednicie în stat. Poporul luminat, poporul, care *pricepe* să conducă. Andreiu Bârseanu a fost un adevărat democrat. Nu unul, care-ți vorbește verzi și uscate și te îmbată cu apă rece, ci unul, care vorbește inimii tale — dar și minții tale, ca să dorești ceea ce se *poate* dori.

Firește, „demagogii“, cei ce se bat în piept și poartă poporul de nas cu cuvinte umflate, au mai multă trecere într'unele pături ale poporului, — dar timpul trece prin sită și vorbele oamenilor și țăranul luminat recunoaște, mai curând sau mai târziu, cari din cei ce i-au vorbit i-a vrut binele: cel ce i-a împuiat urechile cu fel de fel de bazaconii, ori cel ce a vorbit conștiinții lui, omenește.

† ANDREIU BÂRSEANU

Cum ar fi și putut fi altfel fiul de preot român din Dârstele-Brașovului, o comună frumoasă de lângă Brașov? De mic și-a învățat ochii să alerge vulturește pe munții din apropiere și valea Timișului i-a deschis minunile i potene, cu tăpșanele de verdeață, învățându-l să se simtă bine în mijlocul naturii, stând de vorbă cu țărani români.

După ce a învățat carte la vestitul gimnaziu dela Brașov a pornit-o prin cele străinătăți, la școlile înalte dela Viena și dela München.

Tinărul student român s'a întovărășit cu alți tineri de treabă. A fost numai ochi și urechi. N'a lăsat ca timpul să și-l petreacă în trândăvii, ci a luat la cunoștință tot ce poate da străinătatea *bun*.

În Viena a legat prietenii strânse cu tineri români din toate țările locuite de români. Acolo, la societatea „România Jună“, a tinerilor studenți, erau pe atunci și scriitorii mari de mai târziu Eminescu și I. Slavici. „Junimea“ era o societate românească în Iași, a celor vârstnici, societate condusă de Titu Maiorescu, un luceafăr al scrisului românesc. „Junimea“ aceasta a dat o luptă aprigă pentru literatura bună, pentru bunul simț și bunul cumpăt în privința limbii. Cu Eminescu, cu Slavici, cu alții, a fost Andreiu Bârseanu cu trup, cu suflet pentru „Junimea“, trimițând poezii, încă de pe atunci în revista, „Junimii“, în „Convorbiri literare“.

Ca să vedeți ce poezii scria tinărul Andreiu Bârseanu pe atunci e de ajuns să tipărim aici „*Imnul Unirii*“. La un concurs de poezii între studenții români din Viena a câștigat poezia aceasta premiul:

Pe-al nostru steag e scris unire,
 Unire 'n euget și 'n simțiri,
 Și sub măreața lui umbrire
 Vom înfrunta orice loviri.
 Acela 'n luptă grea se teme
 Ce singur e rătăcitor,
 Iar noi uniți în orice vreme
 Vom fi, vom fi învingători. (Strofa 1.)

Intors din Austria și Germania A. Bârseanu s'a apucat de muncă. A învățat meseria de profesor. Școlile românești din Brașov, unde a învățat ca elev, i-au deschis porțile. De la 1881 până în 1886 a fost profesor provizor la gimnaziu, apoi a trecut la școala comercială românească, tot de acolo, unde a ajuns profesor de limba și literatura română, de istorie și de geografie. La școlile medii a fost corector din 1889 până în 1891. Dirigent al școlii comerciale din 1891 până în 1893.

Anti aceștia nu spun nimic din sufletul pe care l-a pus A. Bârseanu ca profesor. Ce cerea Andreiu Bârseanu de la un adevărat profesor de istorie? A spus-o lămurit într'o programă școlară (a 22-a) a gimnaziului din Brașov („Câteva observări cu privire la propunerea studiului istoriei“), în 1885.

Istoria trebuie să fie „conștiința omenirii” (după pedagogul Kehr).

Bârseanu adaugă: „Istoria pe de o parte satisface acea nobilă curiozitate înăscută în fiecare om de a cunoaște lucrurile din trecut, necazurile și bucuriile moșilor și strămoșilor săi, fazele prin cari au trecut deosebitele întocmiri, întâmplările bune și rele, cari au contribuit la progresul sau regresul (decăderea) celor de mai 'nainte sa; pe de altă parte, prin evidența, în care ne expune legătura între cauze și efecte, prin numeroasele exemple de fapte bune și rele, împreună cu rezultatele lor, prin modelele de caracter ce le prezintă pe fiecare pagină, prin varietatea de situațiuni, în care ne arată viața deosebiților bărbați, ea lămurește judecata, nobilează simțurile, întărește voința, înlesnește formarea caracterului și face pe copil cunoscut cu deosebitele întâmplări și peripeții, la cari este expusă viața fiecărui om” (pg. 4).

Ce minunate însemnări! Latinul spunea: *Historia* — *magistra vitae* (*Istoria* — este dascălul vieții). Andreiu Bârseanu subscrisese această judecată pe de-a 'ntregul. El vrea să găsească în istorie un fir roșu, răspunsuri la întrebările, cari se îmbie: pentrece s'a petrecut o faptă istorică așa și nu altfel? Și răspunsurile acestea le găsește în moralitate, în iubirea față de deaproapele, în nizuința după lumină și adevăr a popoarelor.

„Democratul” A. Bârseanu se gândește și la învățătorul dela sate, la ridicarea satelor, el, profesorul ținut de neguțătorii români cu

dare de mână din Braşov, şi scrie astfel, în „Anuarul“ pomenit:

„...să intrăm într'o şcoală dela ţară, unde învăţătorul împărtăşeşte cu simţământ şi inspiraţiune simple povestiri din istorie. De-o săptămână întreagă aşteaptă copilaşii cu nerăbdare această oră. Acuma ei sunt cu totul cuprinşi de povestirea învăţătorului, ochii şi urechile lor sunt afintite spre dânsul, în clasă domneşte o tăcere adâncă, răsuflul bieţilor băieţi par'că a încetat. După cum este povestirea, ochii lor se umple de strălucire sau lacrimi udă obrăzorii lor. Imediat ei sunt în stare a reproduce cele istorisite şi în această reproducere se arată evident impresiunea ce a produs-o povestirea asupra inimei lor. Acestea sunt, învăţătorule, elpitele, în cari ai în mâinile tale cheia sufletului şi inimei şcolarilor tăi; deschide poarta, un câmp frumos şi roditor se 'ntinde înaintea ta, aruncă seminţe bune şi de bună seamă el va da roduri însutite!“ (pag. 6—7)

După sdruncinul sufletesc al lumii de astăzi n'ar fi cu cale, cetitori dumnia voastră, ca dascăli şi profesorii de istorie să predea *astfel* istoria, căutând să tălmăcească elevilor pricinile marelui prăpăd şi să aducă lacrimi în ochii elevilor, dar şi încredere într'un viitor mai bun, pentru toţi?

În 1890 a apărut în Braşov, ca extras din a 26-a „programă“ a gimnaziului din Braşov, broşura „*Cincizeci de colinde, adunate de şcolari dela şcolăle medii din Braşov*“.

A. Bârseanu nu lenevea timpul, în care era afară de ceasurile de şcoală. Le da de lucru elevilor săi, să adune colinde, cântece

poporale, cimilituri, balade, snoave, povești și colecția aceasta de colinde este una din roadele bogate adunate în grânarul literaturii românești.

Aici a stat tăria lui A. Bârseanu ca profesor: în marea sa dragoste față de tineretul școlar. A nu ști răspunde lui A. Bârseanu la lecții era o rușine pentru elev. Nu dojenea A. Bârseanu, ci se uita odată cu ochii săi buni și blânzi, încât ai fi intrat în pământ de rușine. Ii era lui rușine de rușinea ta. Ca să nu jignești pe omul acesta de aur îți dedeai toate silințele să-ți îndrepti greșala.

A. Bârseanu a fost totodată un conducător minunat la „Societatea de lectură”. Alergau să-l asculte și alți elevi, cari nu-i erau școlari, fiindcă A. Bârseanu, și dacă critica, arăta cum ar fi bine și câștigai pe urma criticei lui.

Una din cele mai îndrăgite cărți ale popoului nostru din Ardeal a fost și este cartea „*Doine și strigături din Ardeal*”, date la iveală de A. Bârseanu, împreună cu învățatul ceh, profesorul din Praga Ioan Urban-larnik.*

Cartea aceasta e una din cele mai prețioase colecții de poezii populare. Poeziile au fost culese de elevii prof. Ioan Micu Moldovan din Blaj. Poate să stea cu fală colecția

*) Ediția întâi a apărut în București în 1886, a doua în Brașov, în editura Ciurcu; acum se mai află încă numai câteva exemplare, la librăria Ciurcu din Brașov.

lângă colecția lui Vasilie Alecsandri și G. Dem. Teodorescu, unele din cele mai bune la noi.

Cetiți în volumașul de față câteva din doinele și strigăturile acestea. E mult bun-simț, e multă sare în chiuiturile noastre. În cele mai multe a ocolit românașul chiar și umbra de bătădărie. Asta a fost icoana sufletească a țaranului nostru până înainte de războiu. Viitorul va hotărî dacă o apucăm la sate tot pe cărarea asta, a bunului simț sau de începem să batem câmpii, să cântăm bătădării, cari numai spre cinstea noastră nu ne servesc.

Știa A. Bârseanu că viața sufletească a unei societăți ca cea românească trebuie să capete nutreământ, și de aceea, afară de profesură, s'a întrepus el ca tinerii și tinerele românce din Brașov să aibă ce ceti, ce juca (teatru de diletanți) ce cânta, d. e. „Crai nou“ de Porumbescu. Multe concerte de ale vestitului Gh. Dima le-a ajutat, scriind versuri pentru note, sărind într'ajutor cu traduceri după cuvinte streine (ca d. e. „Povestea rozei“ la muzica lui Schumann). La tubileul de 25 de ani al gimnaziului din Brașov a scris textul la „Cantata“ lui Gh. Dima, în cuvinte într'aripate, cari și acum se cântă de foștii elevi ai școlii.

Așa a ajuns A. Bârseanu „făuritor de caractere“, cum i-a spus așa de frumos dl Dr. I. Lupaș, în vorbirea dela îngropăciune

(panegiric); profesor pentru elevi și pentru societatea românească.

De prin Brașov a început să se îndeletnicească și cu Asociațiunea noastră. A ajuns directorul despărțământului Brașov și cutriera satele, băgând vlagă; ținea conferințe foarte ascultate în orașul Brașov — totdeauna plin de avânt și de o modestie, totodată, așa de binefăcătoare.

În 1905 a fost ales A. Bârseanu, cu multă însuflețire, vicepreședinte al „Astrei“. În Brașov (1906), Bistrița (1907), Șimleu (1908), Sibiu (1909), Dej (1910), a condus, în lipsa președintelui, adunările generale.

Mii de ascultători s'au lăsat străbătuți de fiorii dragostei față de ce este sănătos românesc și omenesc din vorbirile-program ale acestui conducător al „Astrei“. În vara anului 1911, la Blaj, a fost ales președinte al societății noastre. De atunci și până la moarte a fost o podoabă a „Astrei“. Sub conducerea lui s'au lămurit multe din lucrările ce erau să se îndeplinească la „Astra“. Dacă are în ziua de astăzi „Astra“ vaza ei așa de mare în mijlocul nostru, este a se mulțumi, în mare parte și lui Andreiu Bârseanu.

„Neamul acesta de iobagi“ voia să-l ridice democratul Bârseanu și iată cum vorbea el în această legătură de idei!

„Poporul român, în năzuința sa de a se ridica din întuneric la lumină, nu arare-ori a făcut întocmai ca Prâslea, cu singura deosebire, că bucata de carne n'a fost tăiată din coapsă, ci din pieptul său. Și dacă istoria viitoare va fi în adevăr nepărtinitoare, va trebui să recunoască cu laudă aceste jertfe pline de abnegațiune, aduse de poporul nostru pentru înaintare prin învățătură... Ar fi un păcat strigător la cer — dacă am da uitării aceste jertfe și dacă nu am căuta să întoarcem fratelui nostru dela țară aceea ce părinții noștri au luat dela el, ca să ne poată crește pe noi. De aceea între cărturarii noștri și între săteni nu poate să fie nici o deosebire de interese, nici o deosebire de aspirațiuni. Cu toții suntem fiii aceleiași familii, vaza unuia este vaza tuturor, binele unuia este și binele celuilalt, iar durerea orișicărui din membrii familiei se răsfrâng asupra familiei întregi. Cu toții am răsărit din aceeaș tulpină, deși unele ramuri au rămas mai jos, iar altele s'au înălțat mai sus; toate însă se hrănesc din acelaș suc dătător de viață, supt din pământ de aceleiași rădăcini. Când aceste rădăcini se vor putrezi sau se vor usca, întreg arborele este amenințat cu peire“. Cuvinte de aur, de luat la inimă!

Care a fost ținuta lui A. Bârseanu ca conducător al culturii din Ardeal? Profesorul

învăţat *C. Rădulescu-Motru* a rostit cuvinte adevărate în discursul dsale dela Academia Română (9 Iunie 1924), numindu-l pe *A. Bârseanu* „un presimţitor, dintre cei mai limpezi“ a ce va să zică cultură. Adăoga: „generaţiile trecute au înţeles naţionalismul ca o credinţă isvorită din sentiment (simţemânt); generaţiile viitoare vor înţelege naţionalismul ca o convingere politică întemeiată pe ştiinţă“. Vrea se zică: o luptă curată cu armele ştiinţii în mână, o întrecere nobilă între, popoare spre o colaborare cinstită.

* * *

Andrieu Bârseanu avea încredere într'un viitor mai bun pe seama neamului său. Nu înzadar s'a îndelencit cu istoria şi nu înzadar a fost pătruns de adevărul că orice călcare de lege omenească, orice batjocorire a drepturilor sfinte ale unui neam, la viaţă — se răsbună amar, mai curând sau mai târziu.

Răsplata unei stăpâniri maştere faţă de milioane şi milioane de cetăţeni, cari n'au săvârşit alt păcat decât că s'au născut, din întâmplare, români, slovaci, croaţi, şvabi, a venit, cu vârş şi îndesat — a fost răsplata binemeritată, fiindcă orbi şi surzi au fost conducătorii poporului dela cârmă. Ce sameni vei culege — ce dai ţi se va da... după vorba poetului.

Andrieu Bârseanu a aşteptat plinirea vremii, senin, cu conştiinţa liniştită. „Ne sbatem ca

peștele pe uscat", scria în Noembrie 1917 unui cunoscut, „ferice de dta că nu vezi cu ochii toate aceste mizerii“. „Pe aici se țin lanț necazurile. Acum e la rând crearea graniței culturale (maghiare)“.

Pe cine vrea Domnul să-l piardă, ziceau romanii, îi ia mai întâi mințile. Așa și cu foștii stăpânitori: câtă vreme sângerau toate neamurile monarhiei pe câmpurile de luptă, se pornea și mai îndârjită lupta de stărpire a ce era românesc, cu legile lui Apponyi, iar ministrul Hegedüs scria cărți cum au să ne sugrume economicește. Luptă-te române pentru patria maghiară!

Dela „Astra“ împărțea Andrei Bârseanu carte românească întremătoare. Cărți de rugăciuni, mai cu seamă, fiindcă bieții soldați români căutau un locșor de scăpare în mângăierile religiei față de prigoanele nemiloase. „Noi încă împărțim din cărțicelele, pe cari le avem (la „Astra“). Am tipări și altele nouă, dacă am avea mai multe mijloace materiale; în împrejurările de acum însă suntem cu totul sleiți“. Așa lupta „Astra“ în 1917, Faur.

A venit ziua răsplății.

Andrieu Bârseanu, barbatul iubit de toată suflarea românească, a putut să se bucure de zilele de veselie obștească, ajungând în fruntea românilor din Sibiiu și nu numai a celor dela Sibiiu.

De câte ori se serba o zi însemnată, de câteori era vorba să se primească vreun oaspe strein, iubit, (de exemplu generalul Berthelot) de câte ori se simțea trebuința unui om, care să spună prin grai viu ceeace simțește mulțimea românească mai nobil și mai sfânt — era ales Andreiu Bârseanu. Graiul său liniștit, hotărît, apăsător, cuvântul său limpede, căldura glasului său — te țineau încătușate în niște prea plăcute cătuși, încât trebuia să lauzi pe un astfel de conducător.

Pe lângă postul de președinte al „Astrei“, post ocupat până la sfârșitul vieții sale, a mai fost ales și director regional al învățământului secundar, apoi, în 1920, a fost ales senator în Senatul României (în cercul Albeilulia); să mai amintim posturile de deputat sinodal și congresual, pe lângă acela de membru activ al „Academiei Române“, unde în 19 Mai 1919 a citit, plin de avânt poezia sa mai lungă „Grăiește marea“.

În 19 Aug. 1922 a închis ochii săi blânzi și cumiști pentru vecii vecilor. Zadarnice au fost îngrijirile unei soții iubitoare. Cosașul, care nu cruță pe nimeni, a venit să-l cosească din mijlocul nostru.

Tot ce a avut românimea mai de samă a luat parte la durerea „Astrei“, din prilejul pierderii conducătorului ei. A fost o înmormântare cum rar s'a văzut în Sibliu. Toți din toate părțile, foști elevi, foști profesori-

camarazi de catedră, toate clasele sociale, au venit să aducă prinosul laudei și recunoștinței acestui neobosit răspânditor de lumină și de bunățate.

Istovit de boală zăcea în catedrala ortodoxă din Sibiu, în sieriul său, și se perindau pe dinaintea trupului său neînsuflețit mii și mii de tineri și bătrâni, cu lacrimi în ochi. Chiar și după ce a închis ochii par'că da sfatul respicat: *fiți oameni!* nu vă certafi! *Lucrafi!*

Rândurile acestea vrem să le încheiem cu un amănunt, care nu e numai un amănunt, ci este ceva de căpetenie în caracterul lui Andreiu Bârseanu. Ni l-a povestit văduva lui Bârseanu.

Era pe vremea „revoluției“. Austro-Ungharia se dase de mal. Se revărsau de pe frontul italian zecile de mii de soldați, ca valurile unei mări spumegoase și nu mai era în țară cine să poruncească.

Și în Sibiu jucau și chicoteau soldații de bucurie că au scăpat de domnia streină: cehii trimiși la noi să ne sparie cu arma și românașii întorși pe la vetrele lor. Multe soiuri de oameni sunt! Au pornit-o cu toții pe străzile Sibitului, să „demonstreze“. Talazurile revoluției ajunseseră și până aici.

Intr'o fereastră se afla un maghiar. Domn, care nu se putea da împăcat cu gândul, că

„Dalahul“ atât de urgisit cere și el libertate. Apăruse domnul de maghiar în „disz-magyar“, în haine de paradă, cu ceaprazuri și privea disprețuitor la mulțimea de pe stradă. Cum au privit nemeșii biata „plebe“, atâtea veacuri, de a ajuns mai apoi cuțitul la os.

Mulțimea fremăta. Un chibrit de ai fi aprins și ar fi luat foc. Prea era mare îndrăsneala celui orbit de patimă, a aceluia, care și-a săpat singur mormântul patriei cu orbirea sa păcătoasă!

În clipele acelea de răsmeriță era primedie ca mulțimea de români să nu să înțărîte și să săvârșească moarte de om. Câțiva au și pornit-o în sus, pe trepte, să-l dăscălească pe trufașul încrezut.

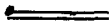
Atunci a sărit într'ajutor Andreiu Bârseanu. Voia să scape de o vărsare de sânge nu numai pe cel cu „disz-magyar“, ci încă pe mulți alții. S'a pus în capul mulțimii și i-a grăit cum el a știut mai la inimă și mai frumos, i-a spus că moartea de om nu este lucru creștinesc, că cu atât ne ridicăm în ochii streinilor cu cât ne păstrăm cumpătul — și așa s'a potolit mulțimea, mulțumindu-se cu câteva fluierături și sudalme.

Și Andreiu Bârseanu a fost unul din aceia, deci, cari au luptat din răspuțeri să nu se verse sânge omenesc. „Revoluția“ din 1918

în Ardeal a fost una din cele mai puțin sângeroase, spre cinstea poporului românesc.

A. Bârseanu ne-a arătat calea ce trebuie bătătorită. „Lucrați“, ne-a lăsat el moștenire, „lucrați! Cinstiți-vă întreolaltă! Lăsați să vorbească omul din voi! Fiți oameni!“

Spuneți altă cărare, care să ne ducă la luminiș în ziua de astăzi....

Aducem și pe calea aceasta mulțumitele noastre institutului de editură și librăriei IOAN CIURCU din Brașov, pentru bunăvoința cu care ne-a dat voie să reproducem din cărțile tipărite în editura sa.

Chiuituri.

De n'ar fi ochi și sprâncene,
 N'ar mai fi păcate grele...
 Dar ochi și sprâncene sunt,
 Și păcate pe pământ.
 Ochii și sprâncenele,
 Alea fac păcatele!

*

Măi bădiță, strugur bun,
 Te-ași mânca și nu mă 'ndur,
 Te-aș lăsa și te-i usca,
 Și inima m'o durea!

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Ce mi-i drag nu mi-i urât,
 De-ar fi ca negru pământ.
 Ce mi-i urât nu mi-i drag,
 De-ar fi cât cașul de alb.

*

Unde șede urâtul,
 Se 'negrăște pământul;
 Un șade dragostea,
 Se 'nverzește pajiștea.

*

Pentru ochi ca murele,
 Ocolesc pădurile;

Pentru sprâncene 'mbinate,
 Umblu țara jumătate
 Și Moldova-a treia parte;
 Pentru ochi ca sfântul soare,
 Umblu noaptea pe răzoare,

*

Foaie verde aluniță,
 Cât am trăit pe lumiță,
 N'am văzut verde frunzuță
 Ca la mândra 'n grădinuță;
 Cât o ninge, cât o plouă,
 Ea e tot mândră și nouă,
 Cât o ninge ș'o brumează
 Ea e tot mândră și creafă,
 Ca și mândra mea isteafă.

*

Tătăișă, draga mea,
 Nu te tare supăra,
 Că mândră ca dumneata
 Nu-i nime, câtu-i lumea;
 Și câtu-i satul de mare
 Nu-i casă c'a dumnitale,
 La ferești
 Cu flori domnești!

*

Hai, mândro, să ne iubim,
 C'amândoi ne potrivim,

Și la ochi și la sprâncene,
 Ca doi porumbași la pene,
 Și la ochi și la uitat,
 Ca doi porumbi la sburat.

*

Lung e drumul Clujului,
 Dar mai lung al dorului;
 Al Clujului se sfârșește,
 Al dorului mă topește!

*

Foaie verde pe șindile,
 Cântă cucul de trei zile;
 Eu gândeam că-mi cântă mie,
 Da el cântă a pustie
 După biata ciocârlie;
 Ș'asa cântă de cu jele
 De stă Oltul și nu mere,
 Ș'asa cântă cu căldură
 De stă Oltul și nu cură...
 Taci, cuce, nu mai cânta,
 Că tu 'mi oprești alvia;
 Ori să taci, ori să răspunzi,
 Așa jalnic de ce cânți?
 Ori ți-e foame, ori ți-e sete
 Ori ți-i dor de codru verde?

— Nici mi-i foame, nici mi-i sete,
 Nici mi-i dor de codru verde;
 Ci mi-i dor de ciocârlie,
 Că mi-a fost dragă soție!

*

De aici până la Brașeu
 Nime nu-i străin ca eu,
 Numai mirla din pădure;
 Dar și mirla din pădure
 Are pe unul anume,
 Pe cucul cu pene sure.
 Cându-i mirla mai beteagă,
 Vine cucul ș'o întreabă:
 — Rău ți-e ție, surioară,
 Rău ți-i ție, negrișoară?
 — Nu mi-i rău, dar o să mor,
 Că de mult mă arde-un dor;
 Nu mi-i rău, dar mă topesc,
 Când în mine mă gândesc,
 Că azi-mâne voi muri
 Și nime nu m'o jeli!
 — Te-oi jeli eu, soră dragă,
 Ș'oi sbura din cracă 'n cracă.
 Oi sbura din vișă 'n vișă
 Și te-oi jeli cu credință;
 Ș'oi sbura din fag în fag
 Și mi te-oi jeli cu drag!

*

Vai de mine, ce să fac?
 Floarea cea de mac.
 Că n'am pe nimenea drag,
 Floarea cea de mac.
 Să-mi puie mână la cap,
 Floarea cea de mac.
 Să mă 'ntrebe de ce zac,
 Floarea cea de mac.
 Eu zac boală nebolită,
 Frunză de răchită,
 Boală ne mai isprăvită,
 Frunză de răchită.
 Vin ciungări s'o ciungărească,
 Floarea cea domnească.
 Pe mini să mă mântuiască.
 Floarea cea domnească.
 Ei atunci or ciungări,
 Floarea dintre vii,
 Când or face juguri muguri.
 Floarea dintre pluguri,
 Și restele vișinele,
 Lacrime și jele!

*

Cine joacă și nu strigă,
 Face-i-s'ar gura strâmbă,

*C'aşa-i jocu românesc
Cu strigăt ardelenesc,
Când l'auz mă 'nveselesc!*

*

*Strigă, strigă, să se strângă
Fetele din valea lungă,
Ca oiţele la strungă;
Toată ziua să jucăm,
Seara să te sărutăm!*

*

*Foaie verde trei bujori,
Aveşi grijă, măi feciori...
Iată vine-a mea drăguţă
Cu cătrînţa cu zăluţă;
Aveşi grijă s'o jucaşi,
Numai să n'o sărutaşi!
Mână, mână măi!*

*

*Păsăruică de pe culme,
Iartă-mă, mândro, de glume:
Că nu-i om să nu glumească,
Şi să nu păcătuiască!*

*

*De-aici pân' la Făgăraş,
Nu-mi trebuie ceteraş;
Ceteraş e gura mea
Şi-mi pot zice când oi vrea.*

*

*Uiu, iu, până ce-s viu,
Dac'oi muri, mort să fiu!
Uiu, iu, că și'n mormânt,
Eu tot trebuie să cânt!*

*

*Zi, țigane, până mâne,
Că mândrușii-i pare bine;
Zi, țigane, zi drăguș,
Pân' ce-oi rămânea desculț!*

*

*Ușurelu-s ușurel,
C'am mâncat carne de miel
Și costiță de purcel;
Da și mândra-i ușurea,
C'a mâncat carne de mea
Și costiță de purcea!*

*

*Vai de mine, ce să fac,
Că toate fetele 'mi plac...
Nevestele moarte 'mi fac.
Moarte 'mi fac nevestele,
Dar mă 'nvie fetele,
Ș'așa 'mi duc eu zilele!*

*

*Uiu, iu, mi-am luat seamă:
Epurașu'i bun de seamă,*

*Epuroaica de friptură...
Lelea de Țucă în gură!*

*

*Foaie verde trei alace,
Fă-mă, Doamne, ce mi-i face,
Fă-mă, Doamne, lemn de tufă,
Să mă taie mândra furcă,
Să mă ducă 'n șezătoare,
Să mă ție 'n brățișoare!*

*

*— Mândră, buze marmanzii,
Dar pe-a cui seamă le ții?
— Dară și pe-a dumitale,
De-i avea bună purtare!*

*

*Mândra mea, mândră de domn,
Nu mă drăgosti prin somn;
Când gândesc să dorm mai bine,
Tu te drăgostești cu mine!*

*

*Zis'a maica să mă 'nsor,
Să-i aduc un ajutor,
S'o mai dea de cel cuptor...
Câte-odată
Și de vatră!*

*

*Trandafir cu patru fire,
 M'a făcut maica pe mine
 Să fiu doftor de copile :
 Pe câte le-oi doftori,
 Prea frumos mi-or mulțumi,
 Că nu dau leacuri amare,
 Să fie cu supărare,
 Ci tot buze rumeioare,
 Care plac la fetișoare!*

*

*Mân'-o, măi, că n'are boi,
 Numai ochii amândoi ;
 Mân'-o, măi, că n'are vaci,
 Numai ochii cei bărnaci.*

BCU Cluj / Central University Library Cluj

*Nu căta la bogătate,
 Ci la sprâncene 'nghinate!*

*

*Pentr'un pic de sărutat
 Toată noapte-am tremurat ;
 Când am fost la sărutat,
 Bună palmă-am căpătat...
 Dale-o, Doamne, ce păcat!*

*

*Bate-mă, Doamne, să zac
 Intr'o grădină cu mac,
 Cu mândra pe după cap ;*

Bate-mă, Doamne, să mor
 Intr'o grădină cu flori,
 Cu mândra de subsuori,
 Bate-mă, Doamne, să peiu
 Intr'o grădină cu tei,
 Cu fruntea pe sânul ei!

*

Fă-mă, Doamne, țină 'n grindă,
 Să văd mândra cum se schimbă;
 Fă-mă, Doamne, țină 'n poartă,
 Să văd mândra cum se poartă!

*

Săracele fetele!
 Dulce-i gura, place-le;
 De le-ai da cu lingura
 Și 'ncă nu le-ai sătura!

*

Mândruță, buzele tale,
 Știu că nu-s mōrgăritare,
 Că-s de piele;
 Ca ș'a mele;
 Buze moi și subțirele...
 Hai, să ne țucăm cu ele!

*

— Nevastă cu pânzōtură,
 Trece Murășul și-mi dă gură!

— Gura mea e măsurată
 Și pentru altul păstrată,
 Cu copu' morariului.
 Pe seama bărbatului!

*

Mândra, care joacă bine,
 Mă învață și pe mine:
 Mândra, care joacă rău,
 Imi strică și mersul meu.
 Dragă, de nu știi juca.
 Vremea n'o mai încurca!

*

La mândruța jucăușă
 E gunoiul după ușă;
 La mândruța 'n joc bărbată
 Curtea nu e măturată;
 La mândruța 'n joc voinică,
 Spală oala tu, pisică!

*

Eu la joc, mândra la joc,
 Mălaiul de Joi la foc.
 Cu mândruță jucăușă
 Mânci mălaiul tot cenușă!

*

Uiu, iu, mândruța mea,
 Auzi ce zice lumea;

Că te culci seara cu soare
 Și te scoli în prânzu' mare,
 Cându-i ciurda 'n zăcătoare
 Și soarele pe răzoară.
 Dragă, schimbă-ți purtarea.
 Dacă vrei să fii a mea!

*

Bate, Doamne, pe lelea,
 De ce ș'o pierdut cheia,
 C'a rămas lada 'ncuiată
 Și ea umblă neschimbată!

*

Floriceică floricea,
 Mândră mândruleana mea,
 De frumoasă ești frumoasă,
 Ș'ai fi bună de mireasă,
 Dar te strică gurița,
 Că'ți umblă ca melița!

*

Badea 'nalt cât un cireș,
 Mândra cât un fedeleș;
 Badea 'nalt cât o prăjină,
 Mândruța-i toată 'n țărână.
 Mă mir ce se mai iubesc,
 Că nici când nu să 'ntâluesc!

*

Place'mi fata sărăcuță,
 Că umblă vara desculță
 Și iarna cu opineuță;
 Dar cu fata de bogat
 Totdeauna ești muștrat:
 Să-i cumperi cisme de capră,
 Că altele se tot crapă
 Și de oaie
 Se tot moaie,
 Și de țap
 Îi sar în cap!

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Colindă.

Noi umblăm,
 Să colindăm
 P'astă noapte 'ntunecată
 Și zăpadă necălcată;
 Noi umblăm,
 Să colindăm
 Și zăpada s'o călcăm;
 Că azi s'a născut Christos,
 Domnul cel prea luminos.

Și umblând
 Și tot umblând,
 Ne 'ntâlnim cu Dumnezeu,
 Cu vestmântul mohorit,
 Lung din cer până 'n pământ ;
 Și pe 'ntinsul hainelor
 Și 'mprejurul poalelor,
 Luceau stele mărunțele,
 Mai în sus mai mititele,
 Mai în jos mai măricele,
 Și pe cei doi umerei
 Luceau doi luceferei :
 Lucea luna cu lumina
 Și soarele cu căldura.
 Cruce 'n stânga că-i lucea,
 Iar în dreapta mai ducea,
 Ducea verde bosioc,
 Floricică de noroc ;
 Bosiocul fetelor,
 Măghiran nevestelor,
 Tămâiță babelor,
 Bulg de aur junilor
 Și crucea bătrânilor.
 Și noi tare ne-am mirat
 Și prin lume c'am plecat,

Taina s'o istorisim,
 Minunea s'o povestim.
 Ş'acum bine-am nemerit,
 La casă de om cinstit,
 Tot cu feţi şi fete mari
 De 'nsurat,
 De măritat,
 Că e ziua lui Crăciun,
 Lui moş Crăciun cel bătrân.
 Rămâi, om bun, sănătos,
 Ca un trandafir frumos,
 C'ai fost gazda lui Christos :
 Rămâi casă sănătoasă,
 Ca un păhărel frumoasă !

Inchinare cu paharul.

Feciorul.

-- Eu îţi închin cu păharul,
 Dumnezeu fie cu darul,
 Dar într'astă beutură
 Este ş'o cimilitură,
 Şi cimilitura mea
 Zice, zău, mândruş' aşa :

*Că pe malul Nistrului,
Nistrului, adâncului,
Este-un păltinaș de aur
Cu vr'o nouă pui de graur ;*

Ciripesc,

Vorovesc,

*Cum să scoață, cum să fie
Cei bani de vămășie ?...*

Vor trece Nistru,

Să prade Pistru

De zale, de inele,

De copile frumoșele.

Frunză, frunzuță,

Să trăiești dragă mândruță !

Fata.

— Troscoțel de lângă cale,

Voie bună dumitale.

Pășăruica rugului

Pe coarnele plugului

Ciripește,

Vorovește,

Dumitale 'ți mulțămăște !

Snoave.

Îl rade de pomană.

Un țigan se duse la un bărbier și-l rugă să-l radă de pomană, căci n'are bani să-i plătească.

„Bine“, răspunse bărbierul, „așează-te numai pe scaun!“... În gândul său însă zise: „Noa, lasă, iei cioroiule, că mi-i pomeni tu, câte zilișoare vei avea!“

Și unde nu mi-și începu hoțul de bărbier să-l rază pe bietul țigan, fără săpun și c'o țaslă de briciu, mai rău decât o custure ruginită.

Țiganul sta să înnebunească de durere, dar nu zicea nimic, deoarece știa, că-i de pomană.

Tocmai când se chinuia bietul haramin mai înfricoșat, s'aude în curtea bărbieriei un câne chilălându-se așa de tare, încât își lua auzul.

„Ce-o fi cu cânele cela, măi, Stănică?”
 întrebă bărbierul pe-un băiat din bărbierie,
 ce așeza la o parte niște lucruri.

Da țiganul:

„De bună seamă îl rade și pe el cineva
 de pomană!”

Păjană Țiganului.

„Mă drumăi pe-un dus și mă cătăni cu
 trei întâlnite. De 'ndărăt mă 'nfricai în întoarsa.
 Mă drumăi pe alt dus și mă băbiu la o în-
 trată. Intrata plăcinta niște făcute, și-mi lo-
 păți vre-o câteva date peste spate. Apoi mă
 căpri la niște mânate. Potecai pe-o apucată,
 mă pădurii într'un ajuns, mă costii pe-o suită;
 un venit a upit și căpri două luate. Mă costi
 pe-o coborîță-n jos ș'ajunsei la via cu parii
 noi și cu strugurii moi. Veni păzitorul viei
 c'un par de claie, ca pe mine să mă spaie.
 Eu luai unul de via, ca la mine să nu vie.
 El vine către mine; eu mă duc cătră el. Eu
 mă mâniu, dar el a fost mânios de-acasă.
 Eu m'apropiu de el; el s'apropie de mine,
 ș'așa-i dau una, de-mi sar stele verzi din
 ochi și'ndată mă trezesc a treia zi. Eu îl
 prind pe el de iarbă; el mă prinde pe mine

de barbă. Și eu trag și el trage... Deatunci n'am mai pus briciu-n barbă, dar nici el n'a mai pus coasa-n iarbă!"

Acum mai zică și altul!

„Măi Țigane, mâncarea-i caș?”

— Cât de vrășmaș!

„Dar urdă?”

— Cât de multă!

„Dar jintiță?”

— Zece tigăițe!

„Da cu oile t'ei duce, să le păzești?”

— Acum mai zică și altul, că eu am zis destule!

Neam de neamul meu.

Doi săraci se certau înaintea unei biserici în chipul următor:

„Da, lasă-mi locul, măi, și du-te la păcatele!”

— Da de ce să ți-l las, că doară n'ai venit tu mai de dimineață!

„Ce umbli să mi te pui împotriva, tu, sărac de teri de-alaltăieri, când neam de neamul meu a fost tot colduș de mâna întâiu?”

Servus părinte!

Un Țigan auzi odată pe niște domni zicându-și unul altuia: *servus**). Asta era la oraș.

Când se întoarse acasă, se duse la popa și-l întrebă, ce însemnează vorba aceasta ciudată.

Sfinția sa îi răspunse:

„Când îți zice cineva *servus*, să știi, că nu e lucru puțin. Este întocmai ca și când ți-ar da 5 zloți de argint“.

— Bine, părinte, îți foarte mulțămesc! grăi Țiganul și, poftind „seara bună“, se îndreptă spre bordeiul lui.

Peste vre-o două, trei săptămâni se întâmplă, că muri mama Țiganului.

Bietul Bolboacă îl rugă pe părintele, să facă îngropăciunea cât mai frumoasă, că apoi va potrivi el, cum va fi mai bine.

Sfinția sa în adevăr și făcu o îngropăciune ca la un împărat. Puse pe erâsnic să tragă toate clopotele, scoase Heruvimii și Serafimii, ba chiar și predică spuse, numai și numai să iasă ceva de cheltulală.

*) Vorbă latinească; însemnează: Sluga dumitale!

Știa, vezi, părintelul, că Țiganul nu e d'ăia lipiți pământului, ci că are și el câte ceva la bordeiul lui.

După înmormântare Țiganul intră în biserică după părintele și-l întrebă, cât îi este dator..

„Zece zloți de argint, fătul meu!“ răspunse Sfinția sa.

— Apoi bine, părintele, să mă plătesc de-acum, căci nu-mi place să rămâi dator nimănui. Poștește!..

Cinstia sa și întinse palma, ca să-i numere Țiganul hârtiile. University Library Cluj

În loc de hârtii însă, Faraonul îl apucă de mână și zise de trei ori:

„Servus, părinte!... servus!... și înc'odată servus!... Asta să fie pe de-asupra.“

— Ce comedii sunt astea, măi cioroiule?... Doar nu ți-s toate caprele acasă?

„Da de ce să nu-mi fie, cinstite părinte?... N'ai zis singur, mai când era, că un servus plătește cât 5 zloți de argint?... Doi servus sunt 10 zloți, cheltueala înmormântării și încă un servus, fac tocmai 15. Da să zică: 5 hârtii au trecut dela mine!“

Țiganul cu balmoșul.

Un Țigan se duse la o stână și se rugă de baciul să-i dea și lui ceva de-ale gurii. Baciul îi dete niște balmoș. Țiganului îi plăcu această mâncare, și-l întrebă pe baciul, cum îi zice. Baciul îi spuse, că-i zice talmoș-balmoș.

„Noa, de-ahăsta o să-i spui eu Gheorghinei mele să-mi facă!”

Pornind spre casă, Țiganul nostru, ca să nu-și uite numele mâncării, ținea una tot: talmoș-balmoș, talmoș-balmoș, talmoș-balmoș.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Așa, cu talmoș-balmoș, ajunse el până la o vale din apropierea satului.

Peste vale nu era punte și astfel Faraonul trebui să saie peste dânsa. Dar, lucrul naibei!... în săritura lui își uită ca pământul numele, ce-l zisese până acuma de atâtea-ori.

„Da oare cum Harhanghelul îi zicea?” se întreba cu necaz bietul cioroiu.

„Păpară?... Doamne fereștel... Chisăliță... Nici atâta! — Ei comédie cu coarne!... Cum mama hăluia să uit eu așa de lesne?”

Se mai gândește el Faraonul, se mai răsgândește, până când în sfârșit ce socotește el în creerii lui ăi țigănești!

„Când știam, ce știam, eram dincolo de hastă vale blestemată. Cum am sărit, am și prostit... Hai să ne rămășim, că ce caut eu e coala în părău!“

Și unde nu mi-ți începu Țiganul să caute prin apă, de gândeai, că cine știe ce comori a pierdut.

Pe când căuta el așa, iată că trece pe acolo un car cu nuntași. Unul dintre dânșii îl întrebă, că ce caută.

„Un lucru mare!“

— Ce fel de lucru, măi Țigane?

„Un lucru, de nu l-aș da pe-un bulgăr de aur cât capul miresei de mare!“

Nuntașii, auzind aceasta, se dădură cu toții jos din car, își răsfrânseră mânecile și începură să caute și ei alătura cu Țiganul.

Căutară ei cât căutară, până când unul dintre dânșii, văzând că mai toți s'au umplut de apă, zise cătră ceilalți:

„Da lăsați-l la naiba Faraon, că v'ați făcut hainele talmoș-balmoș!“

— Ahăla-i, drăguță, ahăla, strigă cio-roiu, plin de bucurie la auzul acestor cuvinte.

„Ce ahăla, măi cornuratule?”

— Ahăla, care ziseși, Românico!

Dăzând nuntașii, că Țiganul i-a păcălit se puseră pe el și-i deteră o bătaie atât de strașnică, încât de a doua oară își uită numele mâncării.

Sosind acasă, cum intră pe ușă îi și strigă Gheorghinei:

„Să-mi faci, fă, de-ahaia, că de nu e vai de zilișoarele tale!”

— Ce fel de-ahaia, Râpo?

„De-ahaia, de care-am mâncat la stâna lui Colibă!”

— Da cum îi zice, rogu-te?

„Las', că ți-oiu arăta eu, cum îi zice!”

Și unde nu mi-ți începă nebunul de cio-roiu s'o cârpească pe biata Țigancă, de gândeai, că atâta-i e și mai multe nu.

Pe când o bătea el așa, iată că un purdel se scoală de pe vatră și-i zice:

„Mă, dado, da las-o la păcatele, c'o faci talmoș-balmoș!”

— Noa de-ahăla să-mi facă! răspunse Tartorul, contenind cu bătaia.

De-i sfântă, sfântă să fie.

Un Țigan căpătă, nu știu dela cine, un fagur de miere, și cum îl căpătă, începu să sugă din el cu lăcomie. Din întâmplare în fagur se rătăcise o albină, care ajungând în gura Țiganului, îl înțăpă sdra vân în limbă. Țiganul de durere aruncă fagurul cât colo și începu să injure albina, cum îi venia la gură.

„Nu injura, măi cioară!“ zise un Român, ce trecea pe acolo. „Nu știu tu, că albina-i sfântă?“

Da Țiganul;

„De-i sfântă, sfântă să fie,

Da de limbă nu mă ție;

C'o strâng cu dinții,

D'o vede sfinții!“

Lungește-i Doamne, boalele.

Băiatul unui Țigan era bolnav. Ca să-l mai mângăie, tată-său îl întrebă:

„Ce-ai mânca tu acum, dragul tetii?“

— „Aș mânca plăcinte!“

— „Vai bune-s, Doamne sfinte!..

D'ar fi cât de măricele,

Ți-ar ajuta tetea la ele! —

Și ce-ai mai mânca, puiul tettei? "
 — „Da un pic de carne friptă! "
 — „Aoleo, carne friptă,
 Într'o frigare 'nfiptă!...
 Dar unde-i, Doamne, friptura,
 Să-și ungă și tetea gura! —
 Și ce-ai mai mânca, bobocul tetii? "
 — „Da un pic de lapte gros! "
 — „Lapte gros d'ăl unsuros,
 De sboară pe gât în jos!...
 Ți-aș da!... Da unde-s oile,
 Călca-le-ar nevoile? " —
 „Și ce-ai mai mânca, spune? "
 — „Aș mânca niște căpșune! "
 — „Lungește-i, Doamne, boalele,
 Pân'or crește căpșunele! "

Rugăciunea dănceilor.

Sfinte apostole, dada slăninei, duhul un-
 turei, părintele barosului și al ilăului, nu ne
 duce, Devla, în cale de picioroage, c'ai tăi
 sunt mușchii și rărunchii și cârnații și car-
 taboșii!... Talariașca pișca, ocinașca tașca,
 chichirez bucata, că verzele-s gata, Baran-
 ghina, baranghina, hau, hau, angliuș morèl

Pe unu ca pe ălălalt.

Un om se'ntâlnește cu un flăcău din vestitul sat al Proștenilor și-l întrebă :

„De unde ești, voinice!”

— Dela noi.

„Și cum te cheamă?”

— Ca pe tata.

„Da pe tată-tău?”

— Ca pe mine.

„Da pe amândoi cum vă cheamă?”

— Pe unu ca pe ălălalt.

Nu-i e bine vacii. Cluj

Un biet om avea și el o văcuță în ciurda satului. Într'o zi se duce la locul unde păștea ciurda, ca să vază, ce-i mai face văcuța, care era aproape singura lui avere.

Nevastă-sa și cu un băiat al lor, de vreo șapte-opt ani, îl așteptau acasă, doritori să afle ce mai face drăguța lor Plăvană, pe care n'o mai văzuseră de patru săptămâni și mai bine. Băiatul, mai cu seamă, plin de nerăbdare, își arunca mereu ochii pe fereastră, să vadă, când s'o întoarce tăicuțu' dela pădure, cu veste dela Plăvana.

În sfârșit tăicuțu' intră pe poartă, dar nu cu voie bună, cum plecase, ci necăjit până dincoio, pentru că sărmana văcuță se bolnăvise și dăduse ortul popii.

Băiatul se întoarse spre mă-sa, să-i spuie, că tăicuțu' se întoarce din pădure.

„Mamă“, zise el, „nu-i e bine vacti, că se întoarce cu pielea ei în băț!“

Tiu, tiu, tiu!...

Un flăcău se 'nsurase și luase de nevastă o fată, n'oiu zice urită, dar nici tocmai frumoasă. Cusurul ei cel mai mare era, că avea la gât un puiu de gușuliță, știi coala, ca un cimpoiaș, ș'afară de asta era și cam mândră de urechi. Pe semne o fi lăcomit și el la bani ori la vite, vorba cântecului:

Dai sărace sutele,
Cum mărită mutele!...

Destul, că acuma omul nostru era cu casă și cu masă. Într'o Duminecă însurățeli hotărâsc să cerceteze pe nașii lor, cari locuiau în alt sat, așa, cale de două ceasuri și mai bine. Și ca să nu meargă cu mâna goală, ei să ducă ceva plocon (cinste) ace-

lora, cari le-au ținut făclile la cununie, — după cum face toată lumea de omenie, — luară cu dânșii o cocă mare de făină de grâu și o ploscă de vin. Bărbatul înjugă boii la car, nevasta se sui în car cu ploconul lângă ea, iar el se puse pe proșap, și drum bun și cruce, ajută!

Merseră ei, cât merseră, bărbatul fluierând și strigând la boi, nevasta moșăind în car, până când dela o vreme Catrinei i-se făcu foame și neavând altceva de mâncare, începu să rupă și să îmbuce din coca gătită pentru nași. Rupe odată, rupe de două ori, până când în cele din urmă i-se făcu și sete și începu a înghiți din când în când din plosca de lângă ea. Bărbatul, având grija boilor, nu băgă de seamă isprava, ce-i face odorul de nevestică.

În sfârșit, ajung ei în satul nașilor, s'apropie de casa lor și bărbatul se uită după plocon. Când colo nici urmă de cocă și plosca ușoară de tot. Îngrijat bărbatul întreabă:

„Unde-i cocă, tu nevestă?”

— Cloca?...

„Coca, tu, coca!... N'auzi?”

— Popa?...

„Ba dracu!... Cocea, surdo!... Aia mare și rotundă ca o roată!“

— Aia ca o roată?

„Aia!“

— Am mâncat-o toată! —

Bărbatul sta să-și iasă din piele de necaz. Ar fi luat-o bucuros de conciu, da-i era de oamenii ce treceau pe uliță. O întrebă deci mai departe.

„Da eu plosca ce-ai făcut, toantă?“

— Cloșca?...

„Nu cloșca, tu!... Plosca!“

— Musca!... BCU Cluj / Central University Library Cluj

„Auzi colo: musca... Mânca-te-ar muștele de vie, să te mânânce!... Plosca, tu, negreblato, plosca!... Aia mare și crăcănată!“

— Aia mare și bărcănată?... Tiu, tiu, tiu!... Am băut-o toată!

Trei voinici.

Acum zice, că erau odată trei voinici, da voinici, nu glumă. Numai de! ca toată lumea, aveau și ei câte un cusur. Anume, să fie cu iertare, unul era mucos, altul era

râios și al treilea păduchios. Dar altfel, cum am spus, tus-trei erau voinici, voinici dela roată. Intr'una din zile nu știu cum s'a întâmplat că tus-trei se întâlniră la un loc. Pe semne s'or fi dus și ei la o gură de palin-
cuță, ca toată lumea de omenie și gustărind din apa sfințită a jupânului Herșeu, începură să spuie unul una, altul alta,... știți, ca oamenii necăjiți, când voesc să mai răsuflă. Și cum stau ei de vorbă, nu știu cum s'o fi făcut, că păduchiosul dintr'odată simți, că par'că-l gâdilă ceva pe spinare.

Ce să facă bietul om!... Ar fi vrut să se scarpine nițel, ca să mai scape de gâdilitură, dar îi venia parcă nu știu cum, să-i simță tovarășii slăbiciunea. În cele din urmă, văzând, că puișorii de pe spinare nu-l mai slăbesc cu dragostea, se făcu că schimbă vorba, ce o aveau tus-trei până acum, și unde nu-mi începu a povesti: „Hei, dragii mei ș'ai lui Dumnezeu, să fi văzut voi, când era tata în puterea lui ș'avea colea pământuri, nu ca acum, de când a mai scăpătat... unde nu ieșiam amândoi la câmp cu coasa pe umere, și cum ajungeam la holde, unde nu ne puneam cu toată nădejdea pe lucru,

și horșo, horșo, de dimineața până seara, de-ți era mai mare dragul să te uiți la noi!“... Și povestind așa, ca să înțeleagă mai bine tovarășii, începu a da din mâni și a suci din spate, ca omul, care cosește. Cu asta gădilitura mai încetă.

Dar acum râiosul se simția nu știu cum și ar fi vrut să se scarpine și el un pic, fără să bage de seamă tovarășii, cum e calea pe vale.

„Nu-i vorbă“, începu el; „o fi fost și tată-tău gazdă în vremea lui, dar ca taica, mai ba. Taica, Dumnezeu să-l odihnească, avea avere, nu numai așa. Era bogat, măi, ș'avea atâtea pământuri, că de-abia le putea rășbi patru pluguri cu câte două părechi de boi. Par'că văz ș'acuma, cum ieșeam la arat în zori de zi și haide hai! trăgeam la brazde, când în sus, când în jos, tot așa și iar așa!...“ Și, firește, ca să le arete mai lămurit tovarășilor, trăgea cu unghiile în toate părțile trupului, de era aproape să-și facă cămașa tot bucățele.

Acum veni rândul mucosului. El, ca să se poată șterge la nas, se duse între cei-

lalți doi, și dând mai întâi cu o mânecă și apoi cu cealaltă pe la nas, zise:

„Și tu minți; și tu minți, numai eu spui drept!“

Muierea cu hainele de mătase.

Un om avea o nevastă nu tocmai în toate mințile. Nu era ea smintită de tot, dar nici cu mintea întreagă. Era cam sărită, sau, cum se mai zice, îi mai lipsia o doagă sau o Sâmbătă.

Într'una din zile nu știu cum se întâmplă, că omul nostru, lucrând în câmp, găsește pe moșia stăpânu-său — era pe vremea iobăgiei — o oală plină cu bani. El ia oala, o ascunde și, pe 'nserat, se 'ntoarce cu ea acasă, fără să-l vadă cineva. Acasă însă îl vede nevasta, cum scoate banii din oală, îi numără și apoi se duce să-i ascunză undeva. Ea îl întrebă de unde are banii, și el trebui să-i spuie, unde și cum i-a găsit. Destul, că nevasta știa acum, că bărbatu-său a găsit o oală cu bani pe moșia domnului.

La vreo două-trei zile, când bărbatul se gătia de târg, ca să cumpere cele de lipsă pentru casă, ce-i trăsnește prin cap procopsitei de neveste?... „Bărbate, acum ai bani destui! ...să-mi cumperi haine de mătase, ca la o jupâneasă!“

Înzadar îi spuse bărbatul, că hainele de mătase nu sunt de nasul lor, înzadar încercă el în toate chipurile s'o domolească. Nevasta ținea una: „Să-mi cumperi haine de mătase, ca la o jupâneasă, că dacă nu, te spui domnului c'ai găsit pe moșia lui o oală cu bani!“...

Ce să facă bietul om, că vedea, că cu nebunul n'o scoate la cale așa de ușor!... li făgădui în cele din urmă, că-i va cumpăra hainele dorite, și apoi plecă la târg.

El târgui mai de-ale mâncării, mai câteva seule pentru casă, și, nimerindu-i-se, cumpără o vacă cu vițel și câțiva purceleși, să-i țâie pe lângă casă și să-i îngrășe. În cele din urmă cumpără și o găleată de ouăș, o puse în carul unui vecin, luă vaca și purceii de dindărăt și se întoarse acasă.

Nici nu puse bine piciorul în prag și nevasta îl întrebă: „Bărbate, cumpăratu-mi-ai haine de mătase, ca la o jupâneasă?“

„Ți-aș fi cumpărat, nevastă dragă, c'am și întreg de ele. Dar tocmai când să mi le arete holtașul, s'aude prin târg, că vin Turcii, și m'am grăbit să mă întorc acasă, să nu care cumva să te fure, ori să-ți facă vreu răul!“

„Aoleo, Turcii!... strigă nevasta, înspăimântată. „Ascunde-mă undeva, să nu cumva să dea peste mine și să mă omoare!“

Bărbatul săpă o groapă în mijlocul curții, o ascunde pe nevasta în ea, îi dă de mâncare și apă de beut pe trei zile, apoi acoperă groapa cu o leasă de nuiete. După aceea șiretul de bărbat luă sacul cu ovăș, îl deșertă împrejurul gropii și adună toate găștele de pe pajiște la el în curte.

După trei zile el luă leasa de pe groapă, și scoase nevasta și o întrebă:

„Auzit-ai, cum te căutau Turcii, nevastă?”

„Auzit, zău“, răspuse nevasta, mulțumind lui Dumnezeu, c'a scăpat-o dintr'o primejdie așa de mare, „i-am auzit, cum umblau prin curte decolo până colo, și mă strigau pe nume: Ano, Ano, Ano!”

Va să zică, asta ar fi trecut, cum ar fi trecut.

Nu peste mult însă bărbatul se duse din nou la târg și nevasta iară cu gura pe capul lui: „Bărbate, să-mi cumperi haine de mătase, ca la o jupâneasă, că dacă nu, e rău de tine!”

Bărbatul se duse în oraș, cumpără lucrurile de cari avea trebuință și afară de aceea cumpără și un sac mare plin cu covrigi.

Nevasta, ca și mai 'nainie: „Bărbate, cumpăratu-mi-ai haine de mătase, ca la o jupâneasă?”

„Am întrebat de ele, nevastă dragă“, răspuse bărbatul „și boltașul mi le-a și arătat.

Când să intrăm însă la tocmală, aud vorbindu-se printre oameni, că la noapte o să plouă covrigi, și ca să nu-i adune alți oameni de prin curtea noastră, m'am grăbit să mă întorc acasă“.

Nevasia mai dondăni, căi mai dondăni, până când în cele din urmă, fiind târziu, se culcă. Bărbatul ieși frumușel afară, împrăștiă covrigii prin curte, pe casă, prin grădină și apoi se întoarce în casă și se culcă și el.

Dimineața bucuria nevestii, când găsi covrigii pe afară! Cu asta și mai uită câteva zile de haine; dar la săptămâna, când să plece bărbatul la târg, ea iară: „Bărbate, să-mi cumperi haine de mătase, ca la o jupâneasă, că dacă nu, e vai ș'amar de tine!“

Ce era să mai facă bietul om, văzând că nevestii nu-i mai ies din cap gărgăunii cu hainele de mătase!... Iși încercă norocul încă odată,

Seara, când se întoarce dela târg, spuse nevestei, că și intrase la tocmală cu boltașul pentru hainele de mătase, când a auzit larmă mare prin târg și, uitându-se, de unde vine larma, a văzut un lucru, de care s'a îngrozit.

„Domnul nostru“, zise el, „furase un cârnaț dela un măcelar și acum îl purtau prin târg cu cârnațul legat de nas... Văzând aceasta, mi s'a făcut rușine de rușinea stăpânului nostru și-am fugit acasă“.

Se prinse și minciuna asta, și acum bărbatul gândea, că doar, doar o mai uita nevasta de blestematele de haine. Ți-ai găsit!... Ea sta mereu de capul lui și-l cicălea: să-i cumpere haine de mătase, ca la o jupâneasă, că dacă nu, îl spune domnului, c'a găsit oala cu bani.

Azi așa, mâne așa, până când în cele din urmă bărbatul își ieși din sărite și-i spuse verde nevestei să-l lase în pace cu hainele de mătase, că nu le cumpără. Și ca să aibă vorbele mai multă putere, îi arătă și pumnul și o amenință, că dacă nu va înceta cu cicăliturile, nu-i va umbla tocmă bine. Atâta-i trebuia nevestii!

Dăzând, că bărbatul a purtat-o numai cu vorba și acum o și amenință, îndată și plecă la domnul și-i spuse, că bărbatu-său a găsit pe moșia lui o oală cu bani, pe care a ascuns-o fără să-i spuie lui nimic.

„Când a găsit bărbatu-tău banii?” o întrebă domnul.

„Când au venit Turcii” răspunse nevasta.

„Când a fost asta?” întrebă domnul cu mirare.

„Când au plouat covrigi”.

„Da când au plouat covrigi, tu, proasto?” întrebă iarăși domnul, încruntând din sprâncene.

„Știi, când furaseși cârnațu' dela măcelar și te-au purtat prin târg cu el legat de nas!”

Stăpânul văzu, că muierea, ce venise să pârască pe bărbatu-său, n'are toți boii acasă, și așa n'o mai ascultă, ci o dete pe uşe afară.

Astfel omul nostru rămase și cu oala cu bani și cu muierea, dar fără haine de mătase, ca la o jupâneasă.

Din „Călătoria lui Stanley prin Africa centrală“.

În 1886 a apărut pentru întâia dată cartea intitulată astfel, în traducerea „profesorului din Braşov“ Andr. Bârseanu, (tipogr. Alexi). „În lipsa cea mare ce o avem de cărți lucrute anume pentru tinerime, o mică bibliotecă de serieri, cu deosebire de cuprins istoric și geografic, cred, că nu ar fi de prisos“, scria A. B. în prefață și alegea, ca întâie carte, aceste însemnări ale vestitului călător englez Henry M. Stanley (citește Stenli), în prelucrarea pentru tinerime a lui R. Roth.

Cine a fost Stanley? Un englez cu numele James Rowland, născut în 1840, ajuns ca copil de trei ani într'un orfelinat, crescut acolo până la vârsta de 13, apoi ucenic într'o eorabie, apoi în America de nord, în casa unui neguțător bogat, cu numele Stanley. Luat ca copil de suflet, în urma deșteptăciunii și sârguinții sale, după moartea lui Stanley ia parte la războiul de „secessiune“, călătorește mult (Turcia, Azia mică), ajunge corespondent al unui mare ziar american, care-l trimite să caute pe călătorul Livingstone (Li-

vingtön), în 1869, căruia i s'a pierdut urma. Stanley pleacă, e de față la deschiderea vestitului canal de Suez, intră în Persia, străbate India, ajunge în Zanzibar. Cu 200 de bărbați pleacă în lăuntrul Africii.

După nespus de mari greutăți găsește pe Livingston (3 Noembrie 1871), în Ugigi, lângă lacul Tankaika.

Descrierile de călătorie ale lui Stanley au fost cetite cu foarte mare interes de cetitorii gazetei americane și nu numai de ei, ci de toată lumea cetitoare de pe atunci. Era vorba de ținuturi pe unde n'a umbtat picior de alb și de popoare sălbatice necunoscute.

Iată o carte, și-au spus învățații și oamenii școalei, o carte, care îți deschide ochii și îți arată ținuturi necunoscute, care te face cunoscut cu curajul unei cete de oameni, cari ureau să descopere pe seama omnirii popoare innapotate și să le ridice — iată o lucrare, ce merită să fie pusă în mâinile tineretului și în mâinile oamenilor mari chiar, dacă cer nutremânt sufletesc vrednic. În locul „romanelor“ și nuvelor cu detectivi și cu tâlhării de codru mare — mai bine o carte, ce te înalță și-ți arată greutățile ce le învinge un om pe drum spre un ideal, spre o țință mai înaltă.

Păcat că lucrarea aceasta a lui A. B. nu se mai află de vânzare. Librăria Ciureu se bate cu gândul să o tipărească din nou.

Azcutați câteva pagini din cartea aceasta minunată:

În dimineața zilei de 3 Aprilie, tocmai când Stanley, după o noapte petrecută în liniște, voia să plece mai departe, îi ieși

înainte în sânul Buka o solie a împăratului Mtesa compusă din șase luntre pline cu oameni. Această solie îi aduse salutări din partea domnitorului și-i împărtășiră, că Mtesa dorește din toată inima să-l vadă pe omul alb. Când conducătorul soliei, un bărbat tânăr și bine făcut, cu numele Magassa, zări vasul călătorilor noștri, deodată își puse pe cap o învălitoare lucrată din mărgelile și împodobită cu pene de cocoș, se încinse dela brâu în jos cu o piele albă și păroasă de capră, iar pe umeri luă un vestmânt roșu închis.

Dupăce Magassa sosi lângă luntrea călătorilor noștri, sări într'ansa, îngenunchiă înaintea lui Stanley și vorbi astfel:

„Kakaba (împăratul) mă trimite la tine, ca să te salut în numele său. El este sigur, că o să vii să-l cercetezi, și spre scopul acesta, ca să fie mai aproape de lac, și-a mutat tabăra în Usavara. El nu știe din ce țară vii, dar eu am la îndemână un curier, carele nu se va opri cu luntrea sa, până când nu va fi dus lui Kakaba deslușirile de lipsă. Mama lui (a lui Kakaba) a visat într'una din nopțile trecute, că pe Nyanza a venit la noi un om alb. A doua zi a istorisit acest vis lui Kakaba și iată acum visul s'a împlinit. Dă-mi răspunsul cuvenit, ca să-l pot trimite pe omul meu cât mai în grabă!”

Stanley dădu cu bucurie ascultare acestei cerințe. El încredință pe Magassa, că se va

folosi cu plăcere de ospitalitatea domnului său. Când sosiră împreună la satul Kadzi, solul lui Mtesa porunci, indigenilor:

„Aduceți junci, oi și capre, lapte și cele mai gustoase din bananele voastre; aduceți ulcioare mari cu maramba*) și dați omului alb și soților săi să se ospăteze și să simtă ospitalitatea țării Uganda!... Se cuvine oare, ca un alb să se înfățișeze înaintea lui Kakaba cu stomacul gol?... Vedeți cât de palizi și de slăbiți sunt obrajii lui!... Să vedem, n'o să-l primim noi mai bine, decât ori și unde, pe unde a trecut până acum?”

Această poruncă a fost ascultată la moment și în curând se întinse înaintea lui Stanley și a soților săi o masă, cum nu mai văzuse de multă vreme. Se înțelege, că navigatorii noștri nu așteptară multă rugămintă; ei se ospătară după pofta inimii.

Isprăvind cu ospățul, călătorii noștri, însoțiți de luntrile lui Magassa, se îndreptară spre Usavara, unde „Maiestatea sa“ venise la vânat și unde hotărîse să petreacă câțeva vreme.

În 5 Aprilie înainte de amiază, când flota era departe de Usavara de vreo 3 kilometri și jumătate, Stanley văzu pe țărmurile de dinaintea sa o mare mulțime de oameni. Ceva mai încolo Magassa porunci

*) Un fel de vin.

celor 12 din oamenii săi, cari erau înarmați cu arme cu foc, să puște. Stanley văzu, cum după acest semn mulțimea de pe țărnițe se desparte în două linii lungi și dese, în fruntea cărora se așezară mai mulți bărbați îmbrăcați în vestminte roșii, negre și albe ca zăpada. Când Stanley și escorta sa se apropiară de marginea lacului, se auziră mai multe salve. La debarcare se sloboziră deodată vreo două până la trei sute de muschete (puști).

„Timpane numeroase“, istorisește Stanley, „ne salutară în modul cel mai sgomotos; steaguri și stegulețe fâlfăiau, cei adunați scoteau cu toții din piepturile lor strigăte de bucurie. — Plin de mirare din cauza acestei primiri pompoase și sărbătorești mă îndreptai spre stindardul cel mare. Lângă acesta se afla un om tânăr și mititel, într'un vestmânt lung și roșu, sub care se vedea o haină albă, curată, de bumbac. Magassa, care se grăbise ceva mai 'nainte, îngenunchia înaintea acestui tânăr și întorcându-se spre mine, îmi dete să înțeleg, că dânsul e „katekirul (prim-ministrul) împăratului“.

Stanley se plecă înaintea katekirului, iar acesta se plecă și mai tare înaintea lui. După aceea dădură mâna cu el mai multe alte căpetenii, și-l felicitară pentru buna soșire. După aceste salutări călătorul nostru, însoțit de o mare mulțime de curioși, fu condus la coliba cea nouă, destinată pentru dânsul.

O adevărată ploaie de întrebări i se adresară din toate părțile. „Cu toții începură să mă întrebe“, zice Stanley, „despre aflarea sănătății, despre călătoria mea și despre scopul ei, despre Zanzibar, despre Europa și locuitorii săi, despre mare și cer, despre soare, lună și stele, despre îngeri și draci, despre medici, preoți, artiști și meșteșugari, cu un cuvânt, ca reprezentant al seminției, care „știe foarte“, fui supus la un examen minuțios, și după o oră și zece minute neobosiții examinatori declarară cu unanimitate, că am „trecut examenul“ într'un mod mulțămitor. Unii dintre ei alergară de-a dreptul la Kakaba și-i împărtășiră, că omul alb este un geniu, care știe toate și este grozav de complezent și de vioi. Auzind acestea Kakaba, după cum mi s'a spus, a început să-și frece mâinile cu mulțămire, ca și când ar fi dat de vreo comoară“.

Ca semn, că este mulțămit cu dânsul, puternicul domnitor trimise lui Stanley patru-sprezece boi grași, șasesprezece capre și oi, o sută legături de banane, trei duzine de găini, patru vase mari de lemn, cu lapte, patru coșuri (corfe mari) de cartofi, cincizeci ștulee de popușoiu, cu boane încă neîntărite, douăzeci ouă proaspete și zece ulcioare pline cu maramba. Paharnicul, care aduse toate aceste lucruri din partea domnului său, zise cătră călătorul nostru, care rămăsese surprins :

„Kakaba salută prin mine pe prietinel său, care a venit așa de departe, ca să-l cerceteze. Kakaba nu poate vedea fața prietinelui său, până ce acesta nu va fi ospătat și nu va fi săturat. Kakaba m'a trimis pe mine, selavul său, cu aceste puține lucruri la prietinel său, ca să mânânce, și pe la ciasul al nouălea, după ce prietinel său se va fi odihnit, va trimite Kakaba soli, cari să-l poștească, să vie înaintea sa“.

Stanley mulțami pentru atențiunea dovedită, în cuvinte călduroase, dar totodată de loc umflăte. Soții săi nu-și puteau ascunde bucuria, ce o simțeau, pentru marinitatea lui Kakaba. Și, ce e drept, nici nu era lucru puțin, deoarece fiecare din ei se venia câte un bou întreg, ne-mai-socotind celelalte daruri. Ei erau siguri acum, că vor avea un răstimp de odihnă și de traiu bun. Aceasta îi făcea de tot veseli.

Cu dispreț priviau Vaganda pe călăuzul lui Stanley din Usukuma, pe părosul Saramba. Imbrăcat numai într'o piele de capră mângălită, ce e drept, el se și deosebia mult de locuitorii din Usavara, cari erau imbrăcați curat și frumos. Din cauza această Vaganda nu se puteau stăpâni a nu-și bate joc de bietul om, și anume așa de tare, încât trebuia să audă și sărmanul Saramba.

„Din ce țară“, întrebă unul, „vine uritul ăsta?“

„Să nu cumva să-l împingă păcatele să dea față cu Hakaba“, zicea al doilea, „căci de bună seamă o pățește!“

„Nespălatul ăsta nu plătește mai mult decât o capră!“, observa al treilea.

„Ce capră?“, adause un al patrulea. „Eu n'aș da pe el nici chiar o banană putredă!“

Din norocire asemenea expresiuni nu-l prea scoteau din sărite pe Saramba, al cărui spirit nu prea era de speriat.

Într'aceea Stanley și soții săi se pregăteau să se prezenteze înaintea împăratului din Uganda într'un mod cât se poate mai demn. Pe la ceasul al nouălea veniră doi pagi, cari aveau să conducă pe străini înaintea lui Mtesa. De-a dreapta și de-a stânga lui Stanley mergeau câte cinci din oamenii săi, înarmați cu puști sistem Snider.

„Palatul“ domnitorului se afla la capătul unei strade late și nu tocmai lungi. „Monarhul“ ședea pe un tron încunjurat de o mulțime de căpetenii și de slujbași. La sosirea lui Stanley dobașii începură să bată cu putere în dobele lor, împăratul și toți ceilalți se ridicară și pășiră înainte, spre cei ce se apropiau.

Hakaba era un bărbat înalt și uscățiv. Doi ochi mari și neliniștiți, întocmai ca două flăcări, străluciau în fața sa netedă, plăcută și înțeleaptă. Coloarea feței sale era cafenie închisă, pielea se părea de tot netedă și moale. El purta pe de-asupra un vest-

mânt negru de lână, sub care se vedea o cămașă albă, încinsă cu o cingătoare de aur.

Cu toată inima îl strânse el pe Stanley de mână, și privindu-l cu băgare de seamă îl pofti să șadă. Stanley încă se uită cu băgare de seamă la bărbatul, care-i dăduse găzduire.

Mtesa spuse, că Stanley este mai tinăr ca Speke*), dară mai bine îmbrăcat decât acesta. Stanley era convins, că cu acest principe va putea să trăiască în bune relațiuni.

Speke și ceilalți călători, cari făcuseră cunoștință cu Mtesa, îl descriuseră ca pe un tiran fără inimă, aplicat la omorurile cele mai grozave. În tinerețea sa poate că Mtesa va fi și fost astfel. Schimbirea spre bine avea să o mulțamească silințelor unui biet musulman cu numele Muley bin Salim, care l'a inițiat pe dânsul împreună cu poporul său în învățăturile Islamului. În chipul acesta din tiranul de mai 'nainte se făcu un principe moral, silitor; un principe, care căuta din răspuțeri să ridice și să nobiliteze poporul său.

„În el văd eu“, zice Stanley, „lumina, care va depărta întunerecul, în care se află

*) John Hanning Speke (cetește: Spik) a fost un călător vestit englez. El a descoperit mai întâiu (31 Iulie 1858) lacul Victoria. † 1884.

aceste regiuni. — La Mtesa văzui mai bine de trei mii soldați pe jumătate civilizați. Văzui vreo sută de căpetenii, cari stau cam pe aceeași treaptă de cultură cu locuitorii din Zanzibar. Ei sunt îmbrăcați în vestminte bogate și sunt înarmați întocmai ca aceștia. Am admirat gradul cel mare de rânduială, la care poate ajunge o astfel de țară pe jumătate civilizată“.

În dimineața zilei de 7 Aprilie împăratul, însoțit de o armată întreagă de păzitori, pagii, stegari, dobași, trâmbițași, căpetenii, etc. precum și de două sute femei din haremul său, se îndreptă spre țărmurile lacului. Când ajunse în dreptul locuinței lui Stanley, trimise Mtesa la călătorul nostru pe un om al său, ca să-l chieime la dânsul.

Stanley se îmbracă cu hainele sale cele mai bune, luă cu sine pe doi din soții săi, cărorora le dăte câte o pușcă, și merse la țărmure. Mtesa îl primi în modul cel mai prietinesc. El spuse ceva în taină unui paj al său, care se depărtă în grabă. Curând după aceea se iviră dintr'un sân din apropiere patruzeci de vase de tot bine făcute și de culoare cafenie deschisă, cu vreo 1200 ostași. Fiecare din aceste vase își avea căpitanul său, iară întreaga flotilă sta sub un admiral. Mtesa făcu în onoarea călătorului nostru o revistă asupra trupelor sale de marină.

Sfârșindu-se revista, Mtesa porunci unui căpitan, să caute vreun crocodil sau vreun hipopotam. După un pătrar de oră căpitanul raportă că la vreo două sute de metri de acolo doarme un crocodil, ceva mai mic pe o stâncă.

„Ei, Stamli“, zise domnitorul, voind să cunoască dibăcia oaspei său, „arată femeilor mele, cum știu să puște oamenii albi!“

Stanley se pregăti îndată să dea ascultare acestei provocări. El merse ceva mai aproape de crocodil, își luă pușca, o puse la ochi și, ca să nu pătească vreo rușine, își dete toate silințele, ca să țintească cât mai corect. Glonțul pătrunse chiar în capul animalului, care fu zdrobit cu desăvârșire. În chipul acesta Mtesa și toți ceilalți se întăriră și mai mult în credința, că albi sunt niște țintași foarte buni.

Mtesa nu rămase în Usavara decât numai câteva zile; în 10 Aprilie el se întoarse la reședința sa obicinuită, Rubaga. Stanley fu invitat să vină și el aici, ceea ce călătorul nostru și făcu cu cea mai mare plăcere.

„Drumul“ istorisește Stanley, „toemai fusese îngrijit pentru excursiunea Maieștății sale. El era lat de opt picioare și ducea prin giungle, grădini, păduri și câmpuri. Privirea asupra frumoaselor ținuturi, asupra dealurilor nu toemai înalte și asupra pașnicului lac, aspectul tamarinzilor și al copa-

cilor de gummi uriași, pădurile estinse de banani îți umpleau sufletul de veselie. Aci ne urcam pe vârful unor verzi coline, de unde aveam priveliștele cele mai încântătoare, aci ne scoboram în văi tănuite sau ne confundam în sinul codrilor uriași.

Din distanță în distanță se vedeau șerpuiind păraie cu apă limpede ca lacrima. Foile arborilor erau de o verdeață încântătoare, cerul părea mai azuriu decât de obicei, iară căldura, deși destul de mare, era domolită de curentul de aier, ce venia de cătră munți, precum și de umbra frunzișului de pe marginea drumului“.

După o cale de trei ore — era tocmai la unu după amiazi — zări Stanley și cu soții săi, de pe vârful unui deal înalt, capitala, care era alcătuită dintr'o mare mulțime de colibi de formă rotundă. În mijlocul acestora se ridica o clădire uriașă, înțocmai ca o șură. Era „palatul“ împăratului. „Orașul“ era încunjurat cu un gard de trestie și avea mai multe intrări. Privirea de sus, de pe deal, era de toată frumos.

Pe când Stanley admira poziția capitalei, despre care e vorba, iată că veni un paj al lui Mtesa, care, îngenunchind înaintea lui, îi împărtăși, că stăpânul său l-a trimis, să-i arete locuința, ce-i era destinată. Această locuință se afla în mijlocul unei grădini de pisangi și avea forma unui cort. Privirea

dintr'ânsa era destul de frumoasă, și, deși avea în lungime numai șase metri, totuș era destul de încăpătoare. Nu departe de locuința lui Stanley erau cele trei colibi destinate pentru oamenii săi. Într'un colț al grădinei, ce o împrejmuia, se afla un grajd pentru hoi și capre.

În această „vilă“ a sa și în societatea bunilor Vaganda și a marinimosului lor principe, Stanley se simția de tot bine. Numai grija de soartea soților săi lăsați în Usukuma îi turbura din când în când ciasurile vesele petrecute la curtea lui Mtesa.

Nu mult după sosire călătorul nostru fu chemat la palatul împărătesc. Înainte de a ajunge la locuința făcută din trestie și paie, el trebui să treacă prin mai multe curți. „Palatul“ este înalt și spațios, el are odăi din destul pentru femeile lui Mtesa și pentru garda sa. Curțile sunt asemenea mari și curate.

Stanley avu ocaziune a conveni încă de multe ori cu puternicul domnitor. La aceste întâlniri el aduse vorba de repețite ori despre învățăturile creștinești și căuta a îndupleca pe Mtesa să primească aceste învățături. El îi descrie pe scurt viața Mântuitorului Hristos, care a pățimit pentru întreaga omenire, fără deosebire de albi sau de negri. Îi arăta diferența între învățăturile lui Hristos și ale lui Mohamed, și-i traduse cele zece po-

runci. Mtesa și căpeteniile din jurul său ascultau cu cea mai mare băgare de seamă. Cu toții se bucurau, că au avut prilej de a auzi aceste frumoase învățături.

Într'una din zile îi împărtăși împăratul lui Stanley, că a doua zi va sosi la curtea sa un alt alb.

„Alb ca mine sau Turc?“, întrebă Stanley plin de mirare.

„Alb ca tine!“ răspunse Mtesa.

„Nu, aceasta este cu neputință!“ exclamă călătorul nostru.

„Dei vedea!“ adause împăratul. „Dine din Masr (Cairo)“.

„Minunat“ zise Stanley. „De cumva va fi vreun alb ca mine, să ști că o să mai rămân la tine încă vreo patru, cinci zile“.

Se făcură în grabă pregătiri pentru primirea celui așteptat. La aceste primiri Stanley fu întrebat de sfat de repețite ori.

„Așează-ți trupele în linie, în curtea palatului“, îl sfătui el pe Mtesa; „poruncește-le să prezenteze armele și îndată ce va fi intrat oaspele în curte, să înceapă tobele a bate și surlele a suna“.

„Foarte bine!“, zise Mtesa. „Dar niscăi salve să nu dăm, Stamli?“

„Da, să se dea“, răspunse acesta. „dar numai atunci, când tu vei da mâna cu străinul.“

Împăratul fu foarte mulțumit cu aceste informațiuni. Străinul fu primit în modul cel

mai sărbătorească, în tocmă cum fusese Stanley cu câteva zile mai înainte.

Noul oaspe era colonelul francez Linant de Bellefonds, membru al expedițiunii conduse de Gordon, care pornise din Cairo. Bucuria, ce o simțiră cei doi călători, când se văzură laolaltă așa de neașteptate, tocmă aici în mijlocul Africei, nu se poate descrie. Stanley se bucura de întâlnirea cu Linant și din motivul, că acesta avea cu sine o mulțime de lucruri de mâncare excelente, ca d. e. conserve de carne, pastete, cârnați, sardele, biscuite, zahăr, cafea, cacao, șocoladă, ceaiu, etc.

Sprîjinit de colegul său în silințele de a duce pe Mtesa la creștinism, Stanley pomeni încă adeseori despre principiile predicate de Mântuitorul Hristos. Împăratul dete ascultare cu cea mai mare evlavie cuvintelor oaspeților săi. Stanley se convinse, că misionarii creștini ar avea în imperiul lui Mtesa succesele cele mai frumoase.

BIBLIOTECA UNIV

0776 16. VI. 1928

CLUJ

Librăria CIURCU din Braşov

mai are de vânzare din scrierile lui

ANDREIU BÂRSEANU

următoarele :

„Din trasa lui Moş Stoica“, o sută și una
de snoave populare, adunate de Sandu
Pungă-Goală, dascăl și fecior de popă.
Prețul 22 Lei.

○○○○○○○

„Doine și strigături din Ardeal“, numai în
ediție de lux, în legătură fină (câteva
exemplare) prețul 120 Lei.

○○○○○○○

Celelalte lucrări nu se mai află de vânzare.

„Călătoria lui STANLEY“

poate că va apărea în curând.

Serieți pentru cele două cărți la:

Librăria „CIURCU“ Braşov.

Intemeiată la 1861 de marii metropoliști Andreiu Șaguna dela Sibiu și Alex. Sterca-Șuluțiu dela Blaj, de fruntașii neamului nostru de atunci: Tim. Cipariu, George Barițiu, Axente Severu, cav. I. Pușcariu, baron Vasile Pop, Dr. I. Rațiu, Iacob Bologa ș. a. cu scopul de a înainta cultura poporului român prin tipărire de cărți bune și folositoare, a înființat și va înființa și susținea biblioteci populare în fiecare comună, biblioteci regionale în fiecare centru de despărțământ și o bibliotecă mai mare centrală; a întemeiat și va întemeia și susținea muzee regionale în centrele despărțământelor, pe lângă un mare Muzeu Central; a ridicat și va ridica și susținea case naționale în toate comunele românești; a aranjat și va aranja expoziții etnografice (de porturi, de jocuri naționale etc.), de agricultură, de grădinărit, pomărit, de copii, industriale, artistice ș. a.; a ținut și va ține conferințe și prelegeri populare; a acordat și va acorda premii și burse (stipendii); a înființat și va înființa bănci populare, cooperative ș. a.; a instruit și va instrui pe analfabeți (pe ceieci nu știu ceti și serie). „Asociațiunea” e împărțită în despărțăminte (cereuri), iar acestea în comune sau agenturi. 4 persoane pot face o agentură și cere prin directorul despărțământului o bibliotecă dela

Abonați publicațiile „Asociațiunii“!

„TRANSILVANIA“

Cea mai veche revistă românească din Ardeal

Apare lunar.

Costul abonamentului anual:

pentru membrii „Asociațiunii” 100 Lei
pentru nemembri 200 Lei

Abonați-vă la „Biblioteca Poporală“.

Ultimii numeri conțin următoarele:

- Nr. 126. Lucă — minte slabă și alte povestiri pentru popor de Ioan Pop-Reteganul.
- Nr. 127. Cum să ne îngrijim vița de vie și vitele, sfaturi practice de I. A. și P. și Ioan Zamfirescu.
- Nr. 128. Hârtia de-o sută (Alberto), povestire de Edmondo de Amicis, tălmăcire de D-na Șt. Bindei.
- Nr. 129. Al doilea președinte al „Asociațiunii“ Vasile L. baron Pop 1819—1875, de Dr. Ilie Dăianu prof., membru al secț. ist.
- Nr. 130. Calendarul „Asociațiunii“ pe anul 1926, întocmit de Horia Petra-Petrescu.
- Nr. 131. Dușmanii omului. (Vrășmașii sănătății și ai averii) sfaturi practice de Ioan Pop-Câmpeanu.
- Nr. 132. Snoave, chiuituri, povestiri, adunate de Andreiu Bârseanu, cu o biografie a fostului președinte al „Astrei“.

Cea mai răspândită publicațiune poporală

„BIBLIOTECA POPORALĂ

:-: A ASOCIAȚIUNEI“ :-:

e îngrijită de secretarul literar al „Asociațiunii“
cu sprijinul celor mai buni scriitori pentru popor.

Costul abonamentului anual:

pentru membrii „Asociațiunii“ 50 Lei
pentru nemembrii 70 Lei

Adresa: „ASOCIAȚIUNEA“ Sibiu, Strada Șaguna 6.

Tipografia „Dacia Traiană“, Sibiu.